

De Romeinen in Heumen

VAN CA. 19 V.CHR. TOT 450 N.CHR.

door Leo Ewals

Rond 19 v.Chr. kwamen de Romeinen in onze regio. Zij bouwden in Nijmegen een groot legerkamp op de Hunnerberg en wat later een kleiner legerkamp op het Kops Plateau. Nadat in 47 n.Chr. keizer Claudius besloten had definitief de Rijn als grens van het Romeinse Rijk aan te houden, ontstonden langs deze grens, de *limes*, vele steden en legerkampen. In Nijmegen was dat eerst het *Oppidum Batavorum* op het Kelfkensbos, later *Ulpia Noviomagus* in het huidige Waterkwartier. Weer jaren later, in de vierde eeuw, werd op het Valkhof een *castellum* aangelegd.

De regio had een functie ten aanzien van de duizenden soldaten van de legerkampen en van de stedelijke vestiging aan de Waal. In de bossen van de omgeving konden de Romeinen jagen en vonden ze het hout dat ze nodig hadden als bouwstof en als brandstof voor ovens en verwarming. Op het platteland in het rivierengebied werd aan veeteelt, land- en tuinbouw gedaan, waarvan de producten afgezet werden op de Nijmeegse markt. Dat gebeurde door inheemse boeren, maar ook door de Romeinen zelf die soms grote agrarische ondernemingen runden, de *villae rusticae*. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er in de regio vele voorwerpen zijn gevonden die duiden op bewoning in de Romeinse tijd.



Reconstructie Romeinse villa in Overasselt (foto Mikko Kriek)



Grafheuvel in vengebied (foto Paul Ewals)



Situla (emmer) van Overasselt, grafinventaris, 500-400 v.Chr. midden ijzertijd (foto Museum Het Valkhof, Nijmegen)

De steden waren onderling verbonden door wegen. Zo liep er een weg van *Noviomagus* naar *Ceuclum*, oftewel van Nijmegen dwars door het huidige Heumensoord via een brug over de Maas naar Cuijk. De wegen werden beschermd met wachtposten. Bij Malden zijn de restanten gevonden van een wachtpost uit de laat-Romeinse tijd, de periode dat de grenzen van het rijk onder druk stonden. Archeoloog Holwerda schreef in zijn reconstructie over een dubbele palissade, met in het midden een vierkante lichte bouw in hout. Tegenwoordig brengt een bord met reconstructiefoto's in beeld hoe het geweest kan zijn.



Archeologe Katja Zee met een klas schoolkinderen

Bij opgravingen in Malden, Heumen, Overasselt, Nederasselt en het Heumense deel van Molenhoek zijn *terra sigillata*-scherven aangetroffen, fragmenten van een kurkurn en van kruikhalzen uit de vroeg-Romeinse tijd, en ander, inheems aardewerk. Verder zijn er munten en bronzen gebruiksvoorwerpen opgegraven. De Romeinenweg in Heumen herinnert eraan dat ook daar *terra sigillata* en inheems aardewerk uit de Romeinse tijd is gevonden. Belangrijk zijn de sporen van nederzettingen of villa's, van grafvelden en grafheuvels, gevonden in de buurtschappen Worsum, Valenberg, Heide, de Schatkuil, de Hosterd en Molenhoek (bij Nederasselt). Men vraagt zich af of hier van een Romeinse goudkust sprake is geweest. In ieder geval is overal in de regio de aanwezigheid vastgesteld van bewoning in de Romeinse tijd.